

Nome da parroquia: Rebordelo (San Martiño)**Código: 08***Delimitación:*

Situada no centro do concello, a parroquia de Rebordelo limita ao norte coa parroquia de San Miguel de Carballo, ao leste con Santiago de Loureiro, ao sur con San Martiño de Borela e ao oeste con Santiago de Viascón.

Estrutura territorial

Esta parroquia ten un tamaño pequeno, das máis pequenas do concello e posúe unha forma alongada, asimilable a un rectángulo, e está orientada de este a oeste.

En canto á topografía, ven definida polo paso do río Almofrei que corta a parroquia de norte a sur polo centro e polos montes que o rodean cara o noroeste e o sueste. Seguindo o curso do río esténdese un pequeno val de escasa profundidade que se corresponde coa parte máis baixa e horizontal de Rebordelo, cunha cota media situada ao redor dos 350 metros de cota. Este val está flanqueado por un conxunto de montes e cotos que alcanzan cotas superiores aos 500 metros. Pola parte noroeste destacan o Coto Carballo, 547 metros, e Os Cogordos, 542 metros. Cara o sueste as puntos máis altos sitúanse na zona de As Cornas que alcanzan cotas superiores aos 560 metros.

O río Almofrei é o curso de auga máis relevante da parroquia e un dos máis importantes do concello. Ao longo do se percorrido pola parroquia, de norte a sur, recibe auga de varios regos que nacen nos montes que o flanquean, como son o rego Duxe ou o Regueiro das Brañiñas.

Xerarquía dos asentamentos

A parroquia de San Martiño de Rebordelo está composta por nove núcleos recoñecidos, asentados maioritariamente seguindo o curso do río Almofrei e tamén na parte norte e nordeste da parroquia. Están comunicados pola estrada PO-233, de tamaño medio e co pavimento en bo estado, e por un ramal desta, a estrada EP-0403, de tamaño pequeno-medioano e co firme en bo estado, que parte dos lugares de O Pozo Negro e As Lagoas, vai conectando gran parte dos lugares da parroquia, O Facho, O Quinteiro de Abaixo, O Quinteiro de Arriba, Os Lourenzos, Os Martices e O Soutolongo, para rematar de novo na estrada PO-233, xa na parroquia veciña de Carballo. Desta estrada parten pequenos camiños, estreitos e cun piso antigo en xeral, que comunican cos lugares máis afastados. Caso especial é o de O Sabugueiro, deshabitado dende hai moitos anos, non ten, e semella que nunca tivo, acceso rodado moderno.

Se nos fixamos no tamaño e no número de vivendas dos núcleos tradicionais podemos dicir que son maioría os lugares pequenos ou moi pequenos como é o caso dos núcleos de O Facho, Os Lourenzos, O Quinteiro de Abaixo, O Quinteiro de Arriba e O Salgueiro, sendo os máis pequenos os lugares de O Sabugueiro e Soutolongo, formados por dúas e tres casas tradicionais respectivamente.

En canto á súa organización, podemos distinguir dous modelos: un primeiro que se asenta sobre un camiño que se adapta á topografía que serve de acceso ás vivendas e dá como resultado un núcleo alongado e, en xeral, pouco compacto, e un segundo modelo de forma circular ou similar e que soe posuír un elemento central, que pode ser un espazo, unha camiño con trazado circular ou simplemente un cruzamento, sendo as máis das veces lugares compactos e cos límites claros.

Exemplos do primeiro, aínda que con matices serían os lugares de O Facho, As Lagoas, Os Marties, O Quinteiro de Arriba e O Salgueiro, e do segundo serían Os Lourenzos, O Pozo Negro e O Quinteiro de Abaixo. Casos especiais son os lugares de O Sabugueiro e O Soutolongo por estaren formados por dúas e tres vivendas tradicionais respectivamente, no primeiro caso mi próximas e no segundo máis separadas.

Obsérvanse dúas formas de crecemento dos núcleos: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra que, xa sexa no núcleo ou na periferia, ocupa parcelas baleiras con vivendas e construcións auxiliares novas.

En Rebordelo non se ten producido un incremento relevante no número de vivendas. No lugar de As Lagoas, concéntrase o maior aumento de vivendas de nova construción da parroquia, cun total de once, chegando a igualar en número ás vivendas tradicionais e representando preto do 50% do total de vivendas modernas construídas na parroquia. Outro lugar que sufriu un aumento significativo no número de vivendas é o núcleo de O Pozo Negro, no que se levantaron seis vivendas modernas, principalmente na parte leste do lugar. Por outra banda, parte dos lugares da parroquia mantéñense inalterados no que a construción de vivendas novas se refire, como son os lugares de Os Lourenzos, Os Martices, O Sabugueiro ou Soutolongo.

A maior parte das vivendas novas construídas nesta parroquia non están ligadas ao desenvolvemento de actividades agro-gandeiras, senón que teñen unha función estritamente residencial.

O parcelario da parroquia soe ser de pequeno ou medio tamaño e forma irregular, nos núcleos. Na periferia hai varios tipos: de tamaño medio e formas irregulares, estreita e alongada produto da división das anteriores, de tamaño medio e forma rectangular produto da concentración parcelaria, e de gran tamaño de propiedade veciñal.

Clasificación dos núcleos

Segundo a súa estrutura e morfoloxía, así como a proporción e distribución das vivendas tradicionais e de nova construción, teñen a consideración de **núcleo rural histórico-tradicional** os lugares de Os Lourenzos, Os Martices e Soutolongo. Ten a consideración de **núcleo rural común** o lugar de As Lagoas. Por último, teñen a consideración de **núcleo rural complexo** os lugares de O Facho, As Lagoas, O Pozo Negro, O Quinteiro de Abaixo, O Quinteiro de Arriba e Os Salgueiros.

Mención aparte merece o lugar de O Sabugueiro xa co ao contar con dúas únicas vivendas non cumpre as condicións mínimas para recibir a consideración de núcleo rural polo que queda excluído da anterior clasificación.

Tipoloxía dos edificios

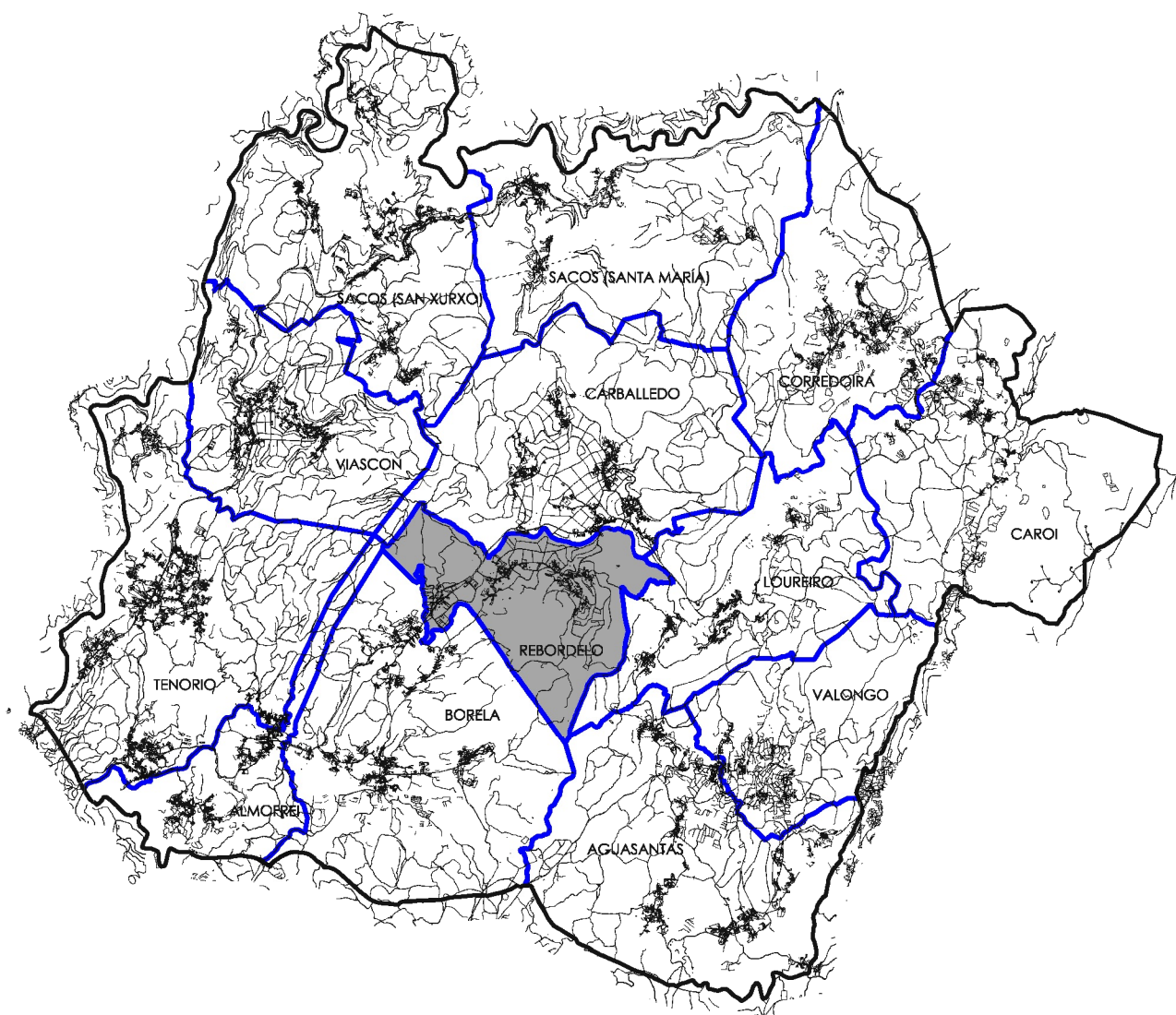
Se falamos da edificación tradicional, dicir que son casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos:

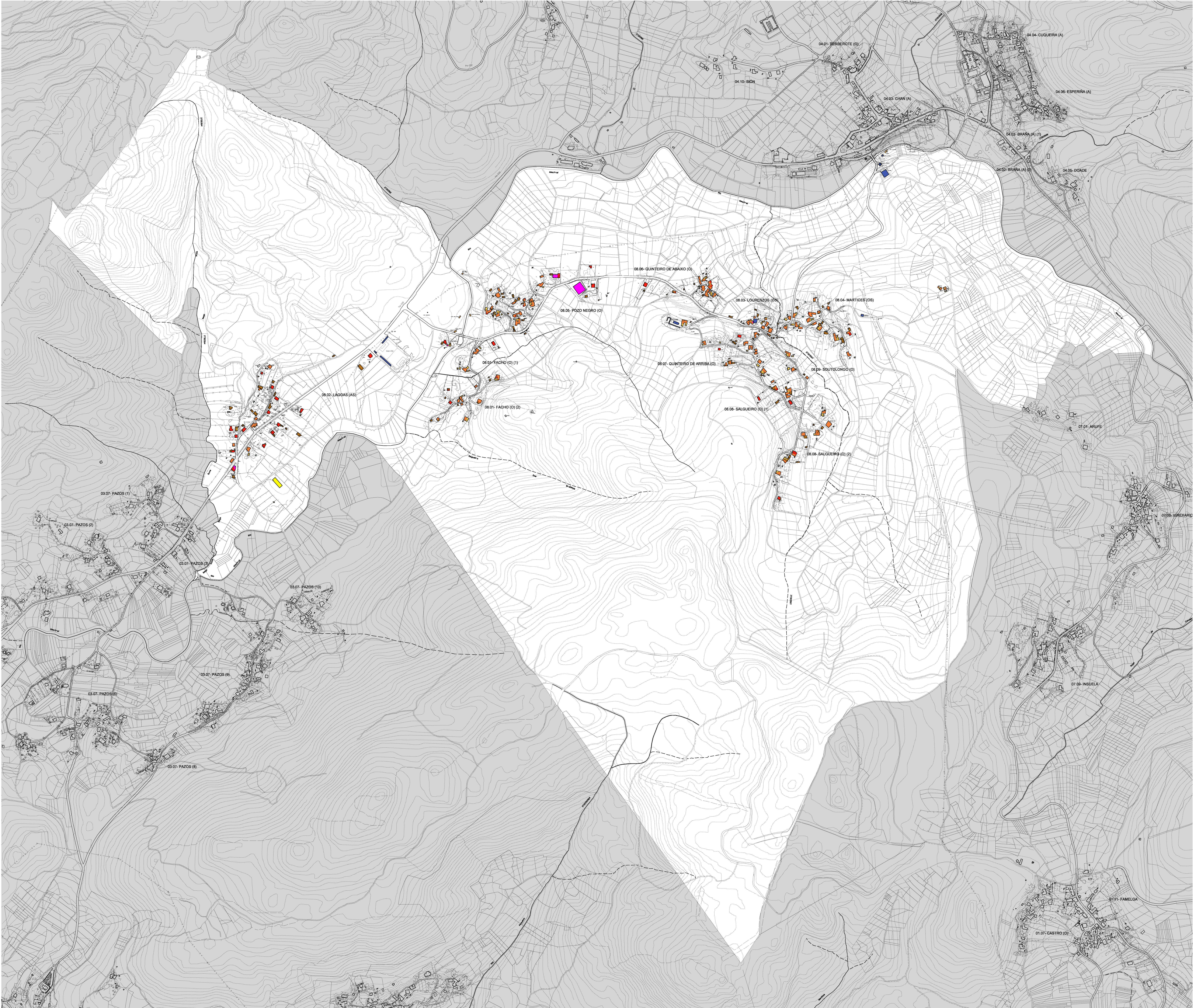
- O primeiro, e probablemente máis antigo, ten pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor sitúanse alpendres que poden compartir a cuberta coa casa, hórreos e pozos.

- O segundo tipo, e máis frecuente, ten planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. É habitual o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos e mesmo a propia vivenda.

Como arquitecturas singulares podemos citar o conxunto da reitoral, igrexa parroquial e cruceiro no lugar de O Quinteiro de Arriba, a casa do Val en O Salgueiro ou a casa do Deán en Os Lourenzos, e os muíños de As Coutadas.

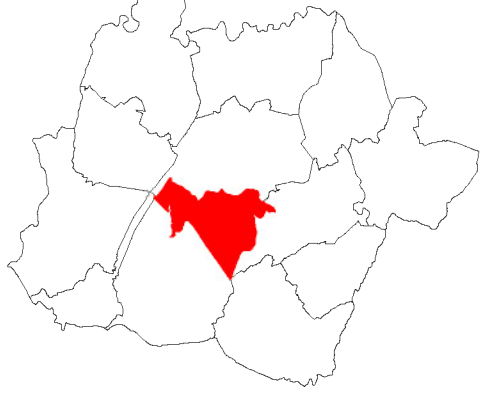
As vivendas de nova construción varían en forma e tamaño, pero pódense asimilar a unha de planta cadrada con anexos, baixo e un andar con algún elemento exterior como terrazas, balcóns, galerías ou escaleiras, cuberta a dúas ou catro augas con tella e construída con sistemas construtivos e materiais actuais. Hai casos nos que se emprega o perpiaño en fachada.

codificación

 vivenda tradicional	 alpendre tradicional	 equipamento	 hórneo moderno	 granxa
 vivenda moderna	 alpendre moderno	 hórneo tradicional	 outras construcións tradicionais	 nave industrial / terciario

NÚCLEO		O FACHO		NÚMERO	08.01	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.16	
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no centro do Concello, núcleo no centro da parroquia.					
	Topografía	Predominio das pendentes suaves e a orientación noroeste.					
	Poboación	6					
	Tipo	Mononuclear pouco compacto.					
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estradas da rede terciaria que comunican coa PO-233.						
	Estado: Acceso estreito e co asfalto antigo. Vías interiores estreitas con asfalto ou formigón e nun estado variable de conservación.						
ESTRUTURA DE PARCELA	En xeral parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular, no núcleo. Na periferia aparecen varios tipos: de tamaño medio e formas irregulares, estreita e alongada ao lado do rego produto da fragmentación das anteriores e de gran tamaño de propiedade veciñal. A ocupación é moi variable coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras, xardíns, etc. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, sen embargo, as que carecen del e máis as de nova construción, teñen unha organización máis aberta e dispersa.						
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de pequeno tamaño asentado ao longo dun camiño e formado por nove vivendas tradicionais. A edificación e as construcións auxiliares, algunha con peche de pedra e portal, sitúanse á beira dos camiños e lixeiramente separadas unhas das outras conformando un lugar disperso e con límites pouco claros.					
	Núcleo recente	Obsérvanse dúas formas de crecemento: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra que, xa sexa no núcleo ou na periferia, ocupa parcelas baleiras con vivendas e construcións auxiliares novas.					
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor sitúanse alpendres que poden compartir a cuberta coa casa, hórreos, pozos e paleiras. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de abandono. Hai dúas vivendas novas, unha prefabricada en madeira e outra de planta cadrada, un andar, cuberta a catro augas con tella e construída con sistemas construtivos e materiais actuais.						
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as paleiras son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda ou lixeiramente separados, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter un ou dous claros apoiados sobre cepas, os frontais de pedra e cuberta a dúas augas con tella, colocados nos arredores da vivenda e, moitas veces, sobre o peche cun estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento para as cubertas.						
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total		Vivenda tradicional		Vivenda nova	Industria / terciario	Outras
	15		12		3	-	21
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado	
	si	veciñal	non	si	si	si	
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref.	Denominación					SUP: m²
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM		Muíño no río Almofrei					

NÚCLEO	O FACHO	NÚMERO	08.01	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
--------	---------	--------	-------	-----------	-------------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Doce casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e relativamente separadas unhas das outras, xeralmente con terreos de labranza na parte posterior, conformando todas un lugar identificable e acoutable de pequeno tamaño que segue a tipoloxía de núcleo asentado ao longo dun camiño, e que permanece case inalterado polo que o ámbito delimitado defínese como núcleo rural histórico-tradicional. Delimítase, por outra banda, dúas zonas de tamaño e características adecuadas para o crecemento do núcleo e que recolle as tres vivendas modernas situadas ao pé do núcleo tradicional, e defínese este ámbito como núcleo rural común. O lugar de O Facho ten a consideración de núcleo rural complexo.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	12	3	80	18.993,02	
SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRC	Parcelas edificables NRC	Consolidación (%)	Superficie bruta NRC(m²)	5,85
	3	1	75	6.663,51	

Fotografía aérea de O Facho.

NÚCLEO		AS LAGOAS		NÚMERO	08.02	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.16	
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no centro do Concello, núcleo no suroeste da parroquia.					
	Topografía	Predominio das pendentes suaves e a orientación sueste.					
	Poboación	35					
	Tipo	Mononuclear pouco compacto.					
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estrada PO-233.						
	Estado: Acceso de tamaño medio e con asfalto nun estado bastante bo. Vías interiores estreitas con zonas amplas e con asfalto nun estado de conservación variable.						
ESTRUTURA DE PARCELA	Parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular asimilable a un rectángulo, no núcleo. Na periferia hai varios tipos: de tamaño medio e formas irregulares, estreita e alongada produto da fragmentación das anteriores e de gran tamaño de propiedade veciñal. A ocupación é relativamente baixa, coas construcións próximas aos camiños en xeral e con espazos intermedios como eiras, xardíns, etc. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais soen ter un esquema bastante pechado, pola contra, as de nova construción soen ter unha organización máis aberta e dispersa.						
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de mediano tamaño asentado ao longo dun camiño que se cruza coa estrada PO-233. A edificación e as construcións auxiliares, sitúanse á beira dos camiños e lixeiramente separadas unhas das outras, dando como resultado un lugar pouco compacto, aínda que cos límites claro.					
	Núcleo recente	Obsérvanse dúas formas de crecemento: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra que, xa sexa no núcleo ou na periferia, ocupa parcelas baleiras con vivendas e construcións auxiliares novas. Neste lugar produciuse un crecemento moi importante no número de vivendas novas, ata o punto de superar ao de casas tradicionais.					
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor sitúanse alpendres que poden compartir a cuberta coa casa, hórreos, pozos e paleiras. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de abandono. As vivendas novas varían en forma e tamaño, pero predominan as de planta case cadrada, baixo e un andar con algún elemento exterior como terrazas, balcóns, galerías ou escaleiras, cuberta a dúas augas con tella e construída con sistemas construtivos e materiais actuais. Hai varias vivendas con perpiaño en fachada.						
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as paleiras son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter dous tramos apoiados sobre cepas, os frontais de pedra e os costais de madeira ou pedra, cuberta a dúas augas de tella e acceso á cámara normalmente por un lateral, colocados nos arredores da vivenda e cun estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento para as cubertas.						
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total		Vivenda tradicional		Vivenda nova	Industria / terciario	Outras
	22		9		13	-	51
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado	
	si	veciñal	parcial	si	si	si	
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref.	Denominación					SUP: m²
	SLV-ZV0801	Área Recreativa de As Lagoas					2419,95
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM							

NÚCLEO	AS LAGOAS	NÚMERO	08.02	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
--------	-----------	--------	-------	-----------	-------------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Nove casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, situadas á beira dos camiños e relativamente separadas unhas das outras, e por outra parte trece vivendas modernas situadas entre as tradicionais e ao pé da estrada PO-233, conformando todas estas construcións un lugar identificable e acoutable de tamaño medio que segue a tipoloxía de núcleo asentado ao longo de dúas vías que se cruzan e no que non se pode delimitar un ámbito histórico tradicional de entidade polo que se delimita un ámbito que recolle todas as construcións e se define como núcleo rural común.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRC	Parcelas edificables NRC	Consolidación (%)	Superficie bruta NRC(m ²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	22	19	53,66	73.494,10	2,99

Fotografía aérea de As Lagoas.

NÚCLEO		OS LOURENZOS		NÚMERO	08.03	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.16	
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no centro do Concello, núcleo no norte cara o nordeste da parroquia.					
	Topografía	Predominio das pendentes suaves, e a orientación norte.					
	Poboación	4					
	Tipo	Mononuclear bastante compacto.					
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estradas da rede secundaria.						
	Estado: Acceso de tamaño pequeno-mediano e co asfalto en relativamente bo estado. A propia estrada de acceso forma a vía interior cun engrosamento na parte central do lugar.						
ESTRUTURA DE PARCELA	En xeral, parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular, no núcleo. Na periferia, parcelas de tamaño medio e formas irregulares. A ocupación é media, aínda que variable, coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras, xardíns, etc. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, sen embargo, as que carecen del teñen unha organización máis aberta e dispersa.						
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de pequeno tamaño formado por dez vivendas tradicionais e asentado ao pé dun camiño cun espazo central produto do engrosamento do camiño. A edificación e as construcións auxiliares, algunhas delas rodeadas con peche de pedra e portal, sitúanse á beira dos camiños e preto unhas das outras dando lugar a un asentamento compacto, pero cos límites difusos.					
	Núcleo recente	Non aparecen vivendas de nova construción, sen embargo si se observan ampliacións e reformas de vivendas tradicionais principalmente renovación das cubertas e carpinterías.					
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en “L”, caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Gran parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de abandono ou ruína.						
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as palleiras son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda ou lixeiramente separados, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter dous ou tres tramos apoiados sobre cepas, cos frontais de pedra, e os costais de madeira ou pedra, cuberta a dúas augas con tella e colocados nos arredores da vivenda e, algunhas veces, sobre o peche cun estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento sobre viguetas de formigón para as cubertas.						
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total		Vivenda tradicional		Vivenda nova	Industria / terciario	Outras
	9		9		-	-	20
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado	
	si	veciñal	non	si	si	si	
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref:	Denominación:					SUP: m²
	SLE-SC0801	Casa da Vila					410,32
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM	E-08-03	Hórreo da casa nº1					
	P-08-01	Casa do Deán					

NÚCLEO	OS LOURENZOS	NÚMERO	08.03	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
--------	--------------	--------	-------	-----------	-------------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Nove casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e próximas entre si, xeralmente con terreos de labranza na parte posterior, conformando todas elas un lugar identificable e acoutable de tamaño pequeno que segue a tipoloxía de núcleo compacto asentado ao pé dun camiño cun punto central e que permanece case inalterado polo que se define como núcleo rural histórico-tradicional.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m ²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	10	1	90,91	7.014,80	12,83

Fotografía aérea de Os Lourenzos.

NÚCLEO	OS MARTICES	NÚMERO	08.04	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)	
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL				C-3.16		
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no centro do Concello, núcleo no nordeste da parroquia.				
	Topografía	Predominio das pendentes moderadas, puntualmente suaves, e a orientación oeste.				
	Poboación	22				
	Tipo	Mononuclear pouco compacto.				
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estradas da rede secundaria.					
	Estado: Acceso de tamaño pequeno-mediano e co asfalto en relativamente bo estado. Vías interiores estreitas, aínda que con tramos amplos, co asfalto deteriorado por zonas.					
ESTRUTURA DE PARCELA	En xeral, parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular, no núcleo. Na periferia aparecen varios tipos: de tamaño medio e formas irregulares, estreita e alongada produto da fragmentación das anteriores e de gran tamaño de propiedade veciñal. A ocupación é baixa ou moderada, coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras, xardíns, etc. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, sen embargo, as que carecen del, teñen unha organización máis aberta e dispersa.					
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de tamaño medio organizado en torno a un camiño en pendente e que leva á capela de San Brais e pequenos carreiros que parten deste. A edificación e as construcións auxiliares, sitúanse á beira dos camiños e lixeiramente separadas entre si, formando un núcleo de límites bastante, pero pouco compacto.				
	Núcleo recente	Non aparecen vivendas de nova construción, sen embargo si se observan ampliacións e reformas de vivendas tradicionais de xeito que, apoiándose nestas, constrúese unha parte nova ao lado ou directamente enriba.				
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor aparece o hórreo. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos.					
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as palleiras son de pedra e madeira, a cuberta con tella e situados ao lado da vivenda ou lixeiramente separados, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter tres tramos apoiados sobre cepas, os frontais de pedra e os costais de pedra ou madeira e a cuberta a dúas augas con tella. Están colocados nos arredores da vivenda e algunhas veces sobre o peche, presentando un estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento para as cubertas.					
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total	Vivenda tradicional	Vivenda nova	Industria / terciario	Outras	
	17	17	-	-	55	
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado
	si	veciñal	non	si	si	si
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref.	Denominación				SUP: m²
	SLV-ZV0805	Área Recreativa				2341,06
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM	P-08-02	Casas das Laxas e canastro				
	P-08-03	Casa popular nº9				

NÚCLEO	OS MARTICES	NÚMERO	08.04	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
--------	-------------	--------	-------	-----------	-------------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Dezasete casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e relativamente separadas unhas das outras, xeralmente con terreos de labranza na parte posterior, conformando todas elas un lugar identificable e acoutable de tamaño pequeno que segue a tipoloxía de núcleo asentado ao longo dun camiño principal e varios secundarios, e que permanece case inalterado polo que se define como núcleo rural histórico-tradicional.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m ²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	16	2	88,89	33.532,70	5,07

Fotografía aérea de Os Martices.

NÚCLEO		O POZO NEGRO		NÚMERO	08.05	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.16	
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no centro do Concello, núcleo no centro cara o norte da parroquia.					
	Topografía	Predominio das pendentes suaves ou moderadas e orientación principal oeste.					
	Poboación	39					
	Tipo	Mononuclear pouco compacto.					
VÍAS DE COMUNICACIÓN		Tipo: Estradas da rede terciaria que comunican coa PO-233. Estado: Acceso de tamaño pequeno-mediano e co asfalto en relativamente bo estado. Vías interiores de tamaño variable e con asfalto ou formigón en mal estado en xeral.					
ESTRUTURA DE PARCELA		En xeral, parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular, no núcleo. Na periferia aparecen varios tipos: de tamaño medio con forma irregular, de tamaño medio con forma rectangular produto da concentración parcelaria e de gran tamaño de propiedade veciñal. A ocupación é moderada, aínda que variable, coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras, xardíns, etc. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, sen embargo, as que carecen del e máis as de nova construción teñen unha organización máis aberta e dispersa.					
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de mediano tamaño formado por un asentamento principal asentado sobre un camiño cun percorrido rectangular pechado, e varias vivendas na periferia. A edificación e as construcións auxiliares, algunhas delas rodeadas con peche de pedra e portal, sitúanse á beira dos camiños e preto unhas das outras na parte central, pero en conxunto forman un lugar pouco compacto e cos límites claros.					
	Núcleo recente	Obsérvanse dúas formas de crecemento: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra que, xa sexa no núcleo ou na periferia, ocupa parcelas baleiras con vivendas e construcións auxiliares novas. Neste lugar hai construída unha nave industrial.					
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN		Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Gran parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de abandono. As vivendas novas soen ter planta cadrada, baixo e un andar con algún elemento exterior como, balcóns, galerías ou escaleiras, cuberta a dúas ou catro augas con tella e construída con sistemas construtivos e materiais actuais.					
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN		Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as palleiras son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda ou lixeiramente separados, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter dous tramos apoiados sobre cepas, cos frontais de pedra, e os costais de madeira ou pedra, cuberta a dúas augas con tella e colocados nos arredores da vivenda e, algunhas veces, sobre o peche cun estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento sobre viguetas de formigón para as cubertas.					
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total	Vivenda tradicional		Vivenda nova	Industria / terciario	Outras	
	22	19		3	2	75	
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado	
	si	veciñal	si	si	si	si	
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref:	Denominación:					SUP: m²
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM							

NÚCLEO	O POZO NEGRO	NÚMERO	08.05	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
--------	--------------	--------	-------	-----------	-------------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Dezanove casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e relativamente separadas unhas das outras, conformando todas elas un lugar identificable e acoutable de mediano tamaño que segue a tipoloxía de núcleo asentado ao pé dun camiño pechado e varios ramais, e que permanece case inalterado polo que se delimitan dous ámbitos que as recollen, e defínense como núcleo rural histórico-tradicional.

Delimítanse, por outra banda, dúas zonas de tamaño e características adecuadas para o crecemento do núcleo, unha na parte leste do lugar e que recolle tres vivendas novas e dúas construcións de uso terciario, e outra cara o suroeste e que inclúe a vivenda moderna separada do lugar polo río Almofrei, e defínense estes ámbitos como núcleo rural común.

O lugar de O Pozo Negro ten a consideración de núcleo rural complexo.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m ²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	18	5	78,26	34.488,46	
SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRC	Parcelas edificables NRC	Consolidación (%)	Superficie bruta NRC(m ²)	3,63
	4	8	33,33	26.052,50	

Fotografía aérea de O Pozo Negro.

NÚCLEO		O QUINTEIRO DE ABAIXO		NÚMERO	08.06	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.16	
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no centro do Concello, núcleo no norte cara o nordeste da parroquia.					
	Topografía	Predominio das pendentes suaves con zonas horizontais e a orientación norte.					
	Poboación	6					
	Tipo	Mononuclear moi compacto con vivendas diseminadas.					
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estradas da rede secundaria.						
	Estado: Acceso de tamaño pequeno-mediano e co asfalto en relativamente bo estado. Vías interiores estreitas e con asfalto en mal estado en xeral.						
ESTRUTURA DE PARCELA	En xeral parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular asimilable a un rectángulo, no núcleo. Na periferia predominan as de tamaño medio e forma rectangular produto da concentración parcelaria. A ocupación é importante, aínda que variable, coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, sen embargo, as que carecen del e máis as de nova construción, teñen unha organización máis aberta e dispersa.						
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de tamaño pequeno organizado ao redor dun espazo central libre de construcións e atravesado por un camiño que dá soporte as casas tradicionais, no que a edificación e as construcións auxiliares, algunhas delas rodeadas con peche de pedra e portal, sitúanse á beira dos camiños, bastante próximas entre si e incluso formando medianiles, dando como resultado un núcleo compacto e cos límites claros.					
	Núcleo recente	Obsérvanse dúas formas de crecemento: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra na que se ocupou unha parcela baleira cunha vivenda nova na periferia do lugar.					
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor aparecen alpendres, que poden compartir a cuberta coa vivenda, pozos e hórreos. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de ruína ou abandono. A vivenda nova ten planta rectangular, baixo e un andar con escaleiras no exterior, cuberta a dúas augas con tella e construída con sistemas construtivos e materiais actuais.						
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais, os alpendres e as palleiras son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter dous tramos apoiados sobre cepas, cos frontais e os costais de pedra, cuberta a dúas augas con tella e acceso á cámara normalmente por un frontal, colocados nos arredores da vivenda e cun estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento para as cubertas.						
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total		Vivenda tradicional		Vivenda nova	Industria / terciario	Outras
	16		15		1	-	27
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado	
	si	veciñal	non	si	si	si	
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref.	Denominación					SUP: m²
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM							

NÚCLEO	O QUINTEIRO DE ABAIXO	NÚMERO	08.06	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
--------	-----------------------	--------	-------	-----------	-------------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Catorce casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e próximas entre si, xeralmente con terreos de labranza na parte posterior, conformando todas un lugar identificable e acoutable de pequeno tamaño que segue a tipoloxía de núcleo compacto asentado ao pé dun camiño cun espazo libre de construcións, e que permanece case inalterado polo que o ámbito delimitado defínese como núcleo rural histórico-tradicional. Delimítase, por outra banda, unha zona de tamaño e características adecuadas para o crecemento do núcleo e que inclúe unha vivenda tradicional e unha moderna situadas fóra da delimitación de núcleo histórico-tradicional, e defínese este ámbito como núcleo rural común. O lugar de O Quinteiro de Abaixo ten a consideración de núcleo rural complexo.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	13	4	76,47	14.518,83	
SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRC	Parcelas edificables NRC	Consolidación (%)	Superficie bruta NRC(m²)	6,45
	2	3	40	10.276,78	

Fotografía aérea de Quinteiro de Abaixo.

NÚCLEO		O QUINTEIRO DE ARRIBA	NÚMERO	08.07	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)			
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL					C-3.16				
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no centro do Concello, núcleo no norte cara o nordeste da parroquia.							
	Topografía	Predominio das pendentes moderadas, puntualmente suaves, e a orientación norte.							
	Poboación	14							
	Tipo	Mononuclear pouco compacto.							
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estradas da rede secundaria.								
	Estado: Acceso de tamaño pequeno-mediano e co asfalto en relativamente bo estado. Vías interiores estreitas con tramos amplos e con asfalto antigo e que comeza a fallar.								
ESTRUTURA DE PARCELA	En xeral, parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular, no núcleo. Na periferia aparecen varios tipos: de tamaño medio e formas irregulares, estreita e alongada produto da fragmentación das anteriores e de gran tamaño de propiedade veciñal. A ocupación é baixa, coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras, xardíns, etc. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, sen embargo, as que carecen del e as de nova construción teñen unha organización máis aberta e dispersa.								
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de pequeno tamaño organizado en torno a un camiño principal e un secundario que parte deste e que comunica coa igrexa parroquial, e no que as vivendas e construcións auxiliares, algunhas delas rodeadas con peche de pedra e portal, sitúanse á beira dos camiños e lixeiramente separadas unhas das outras conformando un núcleo pouco compacto e cos límite pouco claros.							
	Núcleo recente	Obsérvanse dúas formas de crecemento: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra que ocupa parcelas baleiras entre as casas tradicionais con vivendas e construcións auxiliares novas.							
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor sitúanse alpendres que poden compartir a cuberta coa casa, hórreos e pozos. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de ruína ou abandono. As vivendas novas teñen planta rectangular, cuberta a dúas augas con tella e construída con sistemas construtivos e materiais actuais.								
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres, son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda ou lixeiramente separados, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter dous ou tres tramos apoiados sobre cepas, cos frontais de pedra, e os costais de madeira ou pedra, cuberta a dúas augas con tella e acceso á cámara normalmente por un lateral, colocados nos arredores da vivenda e cun estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e, case sempre, fibrocemento sobre viguetas de formigón para as cubertas.								
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total		Vivenda tradicional		Vivenda nova		Industria / terciario	Outras	
	15		13		2		-	37	
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade		Auga		Saneamento		Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado
	si		veciñal		si		si	si	si
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref.		Denominación						SUP: m²
	SLE-CP0801		Igrexa Parroquial de San Martiño						3967,63
	SLV-ZV0804		Carballeira						855,59
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM	C-08-01		Cruceiro da igrexa						
	I-08-01		Igrexa parroquial de San Martiño						
	P-08-04		Casa reitoral						

NÚCLEO	O QUINTEIRO DE ARRIBA	NÚMERO	08.07	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
--------	-----------------------	--------	-------	-----------	-------------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Once casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e relativamente separadas unhas das outras, xeralmente con terreos de labranza na parte posterior, conformando todas un lugar identificable e acoutable de pequeno tamaño que segue a tipoloxía de núcleo asentado ao longo dun camiño principal e un secundario, e que permanece case inalterado polo que o ámbito delimitado defínese como núcleo rural histórico-tradicional.

Delimítase, por outra banda, unha zona de tamaño e características adecuadas para o crecemento do núcleo e que inclúe dúas vivendas novas, dúas vivendas tradicionais e o conxunto parroquial, situadas fóra da delimitación de núcleo histórico-tradicional, e defínese este ámbito como núcleo rural común.

O lugar de O Quinteiro de Arriba ten a consideración de núcleo rural complexo.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	11	7	61,11	17.031,71	
SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRC	Parcelas edificables NRC	Consolidación (%)	Superficie bruta NRC(m²)	3,98
	4	5	44,44	20.609,83	

Fotografía aérea de Quinteiro de Arriba.

NÚCLEO		O SALGUEIRO		NÚMERO	08.08	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.16	
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no centro do Concello, núcleo no este e cara o norte da parroquia.					
	Topografía	Predominio das pendentes suaves ou moderadas e a orientación nordeste.					
	Poboación	31					
	Tipo	Mononuclear pouco compacto.					
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estradas da rede terciaria.						
	Estado: Acceso de tamaño pequeno e co asfalto antigo. Vías interiores estreitas con tramos amplos e con asfalto antigo en xeral, pero con zonas en bo estado.						
ESTRUTURA DE PARCELA	Parcelas de tamaño medio e forma irregular no núcleo. Na periferia aparecen varios tipos: de tamaño medio e formas irregulares, estreita e alongada produto da fragmentación das anteriores e de gran tamaño de propiedade veciñal. A ocupación é baixa ou moderada coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, xardíns, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, e as que carecen del e máis as de nova construción, teñen un esquema máis aberto e disperso.						
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de pequeno tamaño organizado ao redor dunha carballeira atravesada por un camiño principal que dá soporte ás vivendas. A edificación e as construcións auxiliares, algunhas delas rodeadas con peche de pedra e portal, sitúanse á beira dos camiños e relativamente separadas entre si, formando un núcleo alongado e pouco compacto.					
	Núcleo recente	Obsérvanse dúas formas de crecemento: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra que, xa sexa no núcleo ou na periferia, ocupa parcelas baleiras con vivendas e construcións auxiliares novas.					
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor sitúanse alpendres que poden compartir a cuberta coa casa, hórreos e pozos. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. As vivendas novas teñen planta rectangular con anexos, baixo e un andar con algún elemento exterior como terrazas, balcóns, galerías ou mesmo escaleiras, cuberta a dúas augas con tella e construída con sistemas construtivos actuais.						
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as palleiras son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda ou lixeiramente separados, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen dous ou tres tramos apoiados sobre cepas, cos frontais de pedra e os costais de madeira ou pedra, cuberta a dúas augas con tella e acceso á cámara normalmente por un frontal, colocados nos arredores da vivenda e presentando un bo estado de conservación en xeral. As construcións auxiliares novas (galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento sobre viguetas de formigón para as cubertas.						
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total		Vivenda tradicional		Vivenda nova	Industria / terciario	Outras
	16		12		4	-	46
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado	
	si	municipal	si	si	si	si	
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref.	Denominación					SUP: m²
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM	P-08-05	Casa do Val					

NÚCLEO	O SALGUEIRO	NÚMERO	08.08	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
--------	-------------	--------	-------	-----------	-------------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Doce casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e relativamente separadas unhas das outras, xeralmente con terreos de labranza na parte posterior, conformando todas elas un lugar identificable e acutable de pequeno tamaño que segue a tipoloxía de núcleo asentado ao redor dunha carballeira e dun camiño que a cruza, e que permanece case inalterado, unicamente aparece unha vivenda nova entre as tradicionais, polo que o ámbito delimitado defínese como núcleo rural histórico-tradicional.

Delimítanse, por outra banda, dúas zonas de tamaño e características adecuadas para o crecemento do núcleo, unha cara o norte e que recolle dúas vivendas novas, e outra cara o sur e que inclúe outra vivenda nova, situadas fóra da delimitación de núcleo histórico-tradicional, e defínense estes ámbitos como núcleo rural común.

O lugar de O Salgueiro ten a consideración de núcleo rural complexo.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m ²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	14	5	73,68	27.950,29	
SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRC	Parcelas edificables NRC	Consolidación (%)	Superficie bruta NRC(m ²)	4,32
	4	4	50	9.127,35	

Fotografía aérea de O Salgueiro.

NÚCLEO		SOUTOLONGO		NÚMERO	08.09	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.16	
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no centro do Concello, núcleo no este e cara o norte da parroquia.					
	Topografía	Predominio das pendentes suaves e a orientación nordeste.					
	Poboación	Sen datos					
	Tipo	Mononuclear pouco compacto.					
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estradas da rede terciaria.						
	Estado: Acceso de tamaño pequeno e co asfalto antigo. Vías interiores estreitas e con asfalto antigo en xeral.						
ESTRUTURA DE PARCELA	En xeral parcelas de tamaño mediano e forma irregular, no núcleo e na periferia. A ocupación é baixa, coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, xardíns, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, e as que carecen del teñen un esquema máis aberto e disperso.						
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de tamaño moi pequeno formado por catro vivendas e asentado ao longo dun camiño. Dúas das vivendas sitúanse agrupadas formando medianiles. A edificación e as construcións auxiliares, algunhas delas rodeadas con peche de pedra e portal, sitúanse á beira dos camiños formando un núcleo alongado e pouco compacto.					
	Núcleo recente	Non aparecen vivendas de nova construción.					
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, planta rectangular ou en “L”, desenvolvemento vertical relevante, dúas plantas e faiado con escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Soe ser habitual o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares e mesmo a propia vivenda. Unha das vivendas tradicionais está en uso, aínda que sufriu algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de abandono.						
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as palleiras son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda ou lixeiramente separados, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, teñen dous tramos apoiados sobre cepas, cos frontais de pedra e os costais de madeira ou pedra, cuberta a dúas augas con tella e acceso á cámara normalmente por un frontal, colocados nos arredores da vivenda e presentando un bo estado de conservación en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e, case sempre, fibrocemento sobre viguetas de formigón para as cubertas.						
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total		Vivenda tradicional		Vivenda nova	Industria / terciario	Outras
	4		4		-	-	7
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado	
	si	municipal	non	si	si	si	
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref.	Denominación					SUP: m²
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM							

NÚCLEO	SOUTOLONGO	NÚMERO	08.09	PARROQUIA	REBORDELO (SAN MARTIÑO)
--------	------------	--------	-------	-----------	-------------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Catro casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións, situadas á beira dos camiños e relativamente separadas unhas das outras, xeralmente con terreos de labranza na parte posterior, conformando todas elas un lugar identificable e acoutable de tamaño pequeno que segue a tipoloxía de núcleo asentado ao pé dun camiño e que permanece case inalterado polo que se define como núcleo rural histórico-tradicional.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m ²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	4	3	57,14	7.721,99	5,18

Fotografía aérea de Soutolongo.

Nome da parroquia: Sacos (Santa María)**Código: 09***Delimitación:*

Situada no norte do concello, a parroquia de Sacos limita ao norte co concello de Campo Lameiro, ao leste coa parroquia de San Gregorio de Corredoira, ao sur coa parroquia de San Miguel de Carballedo e ao oeste coa parroquia de San Xurxo de Sacos.

Estrutura territorial

Esta parroquia ten un tamaño grande, a meirande do concello, e unha forma que se pode asimilar a un rectángulo en sentido este a oeste.

En canto á topografía, sempre en pendente, ben definida polo río Lérez, límite co concello de Campo Lameiro e Sacos polo norte, que é a liña que define as cotas máis baixas da parroquia. Dende o río, o territorio vai gañando altura cara o sur alcanzando cotas superiores aos 600 metros en varios puntos, estando o máis alto da parroquia no Monte Coirego, que chega ata os 773 metros.

O xa mencionado río Lérez, o rego da Freixa e o regueiro do Porto son os cursos de auga máis relevantes de Santa María de Sacos. O primeiro, como xa se citou anteriormente, corre polo norte da parroquia e serve de límite entre os concellos de Campo Lameiro e Cotobade. O Segundo nace no sueste da parroquia, ao pé do monte Coirego, e flúe cara o sur recollendo as augas de varios regueiros como o da Grela, ata desembocar no río Lérez. Por último, o regueiro do Porto, que nace no este da parroquia, preto do monte Coirego, atravesa o lugar de O Cádavo cara o sur ata rematar no río Lérez.

Xerarquía dos asentamentos

A parroquia de Santa María de Sacos está composta por catro núcleos recoñecidos, asentados tres deles cara o noroeste da parroquia e un illado e cara o leste, comunicados principalmente pola estrada N-541. Esta estrada é a máis importante vía de todo o concello e dá acceso directamente aos núcleos de Dorna e Vila de Abaixo nesta parroquia. Desta estrada, parten outras de menor tamaño e importancia que comunican o norte da parroquia parte sur chegando ata os lugares de O Cádavo e Vila de Arriba.

Se nos fixamos no tamaño e o número de vivendas dos núcleos tradicionais podemos dicir que teñen un tamaño similar todos eles, sendo o lugar de O Cádavo o máis pequeno e os maior o lugar de Vila de Abaixo, onde se atopa a igrexa parroquial co cemiterio e a reitoral.

En canto á súa organización, podemos distinguir varios modelos: un primeiro que estaría formado por dous grupos de vivendas principais, que poden ter similar tamaño, como no lugar de O Cádavo, ou diferente, como no caso de Vila de Arriba, formado por un lugar principal e outro satélite relativamente preto. Un segundo tipo de núcleo estaría organizado seguindo o percorrido dun camiño principal, como é o caso de Dorna, e un terceiro, asentado ao pé de varios camiños entrelazados formando un lugar denso e compacto como no lugar de Vila de Abaixo.

Obsérvanse dúas formas de crecemento dos núcleos: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra que, xa sexa no núcleo ou na periferia, ocupa parcelas baleiras con vivendas e construcións auxiliares novas.

A zona da parroquia na que se construíu un maior número de vivendas modernas está situada ao redor da estrada N-541, principalmente no lugar de Vila de Abaixo, onde se construíron dezaseis vivendas modernas situadas fundamentalmente no oeste e norte do núcleo, e no lugar de Dorna onde se construíron un total de once vivendas repartidas por todo o lugar.

A maior parte das vivendas novas construídas nesta parroquia non están ligadas ao desenvolvemento de actividades agro-gandeiras, senón que teñen unha función estritamente residencial.

O parcelario desta parroquia soe ser de pequeno ou medio tamaño e forma irregular, nos núcleos. Na periferia hai varios tipos: de tamaño medio e formas irregulares, estreita e alongada produto da división das anteriores e de gran tamaño de propiedade veciñal.

Clasificación dos núcleos

Segundo a súa estrutura e morfoloxía, así como a proporción e distribución das vivendas tradicionais e de nova construción, ten a consideración de **núcleo rural histórico-tradicional** o lugar de O Cádavo. Nesta parroquia non hai lugares que teñan a consideración de **núcleo rural común**. Por último, teñen a consideración de **núcleo rural complexo** os lugares de Dorna, A Vila de Abaixo e A Vila de Arriba .

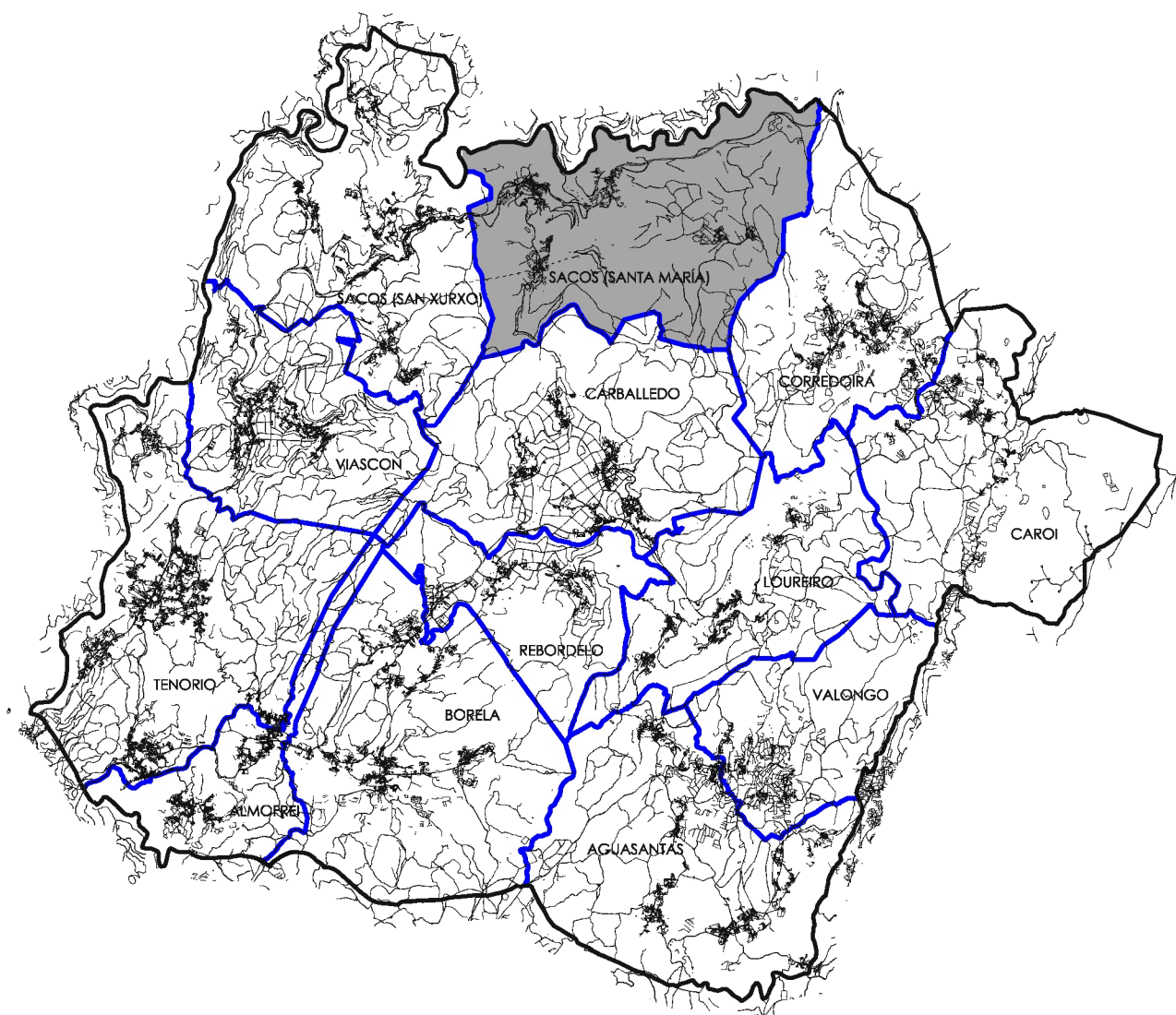
Tipoloxía dos edificios

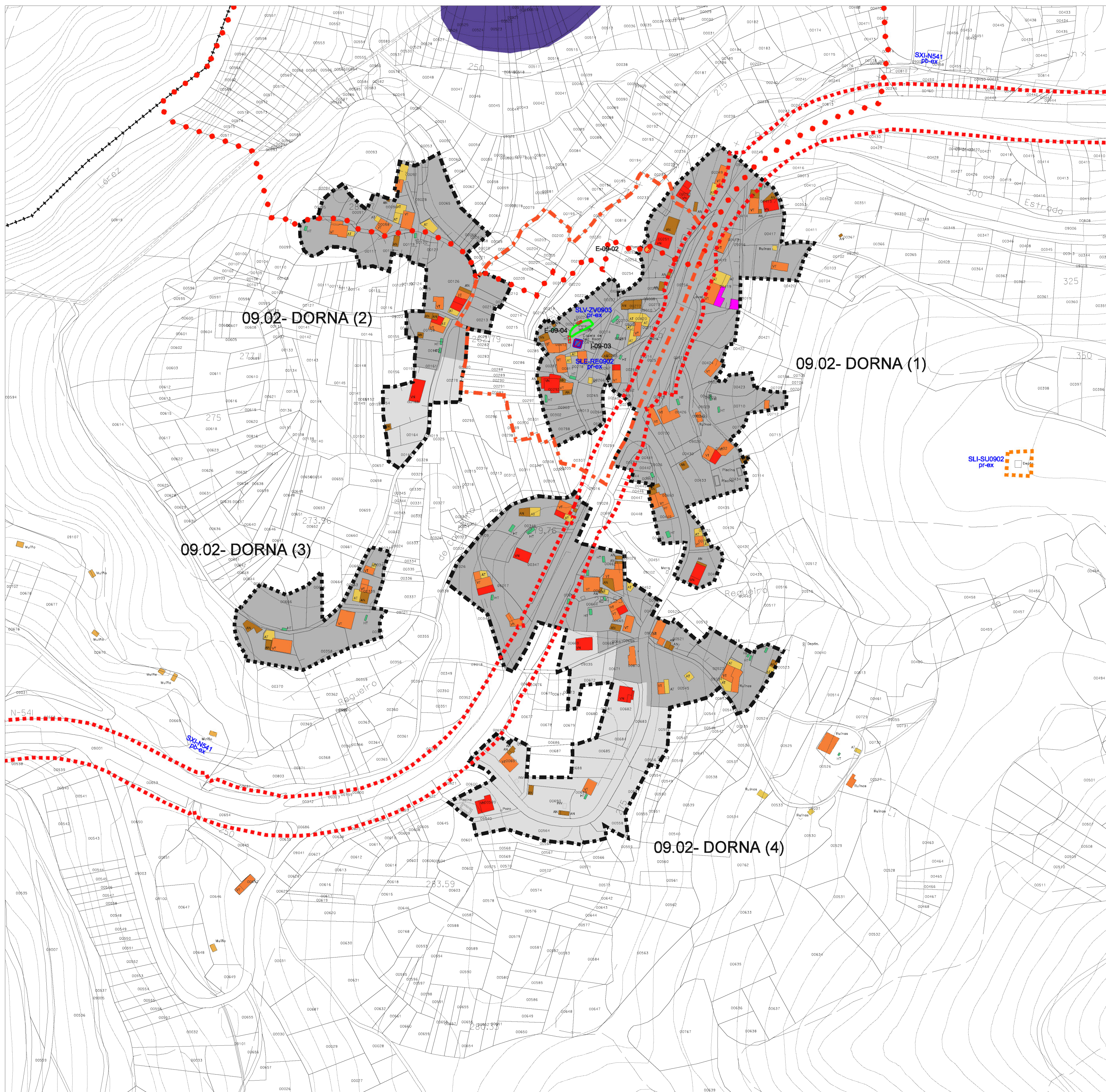
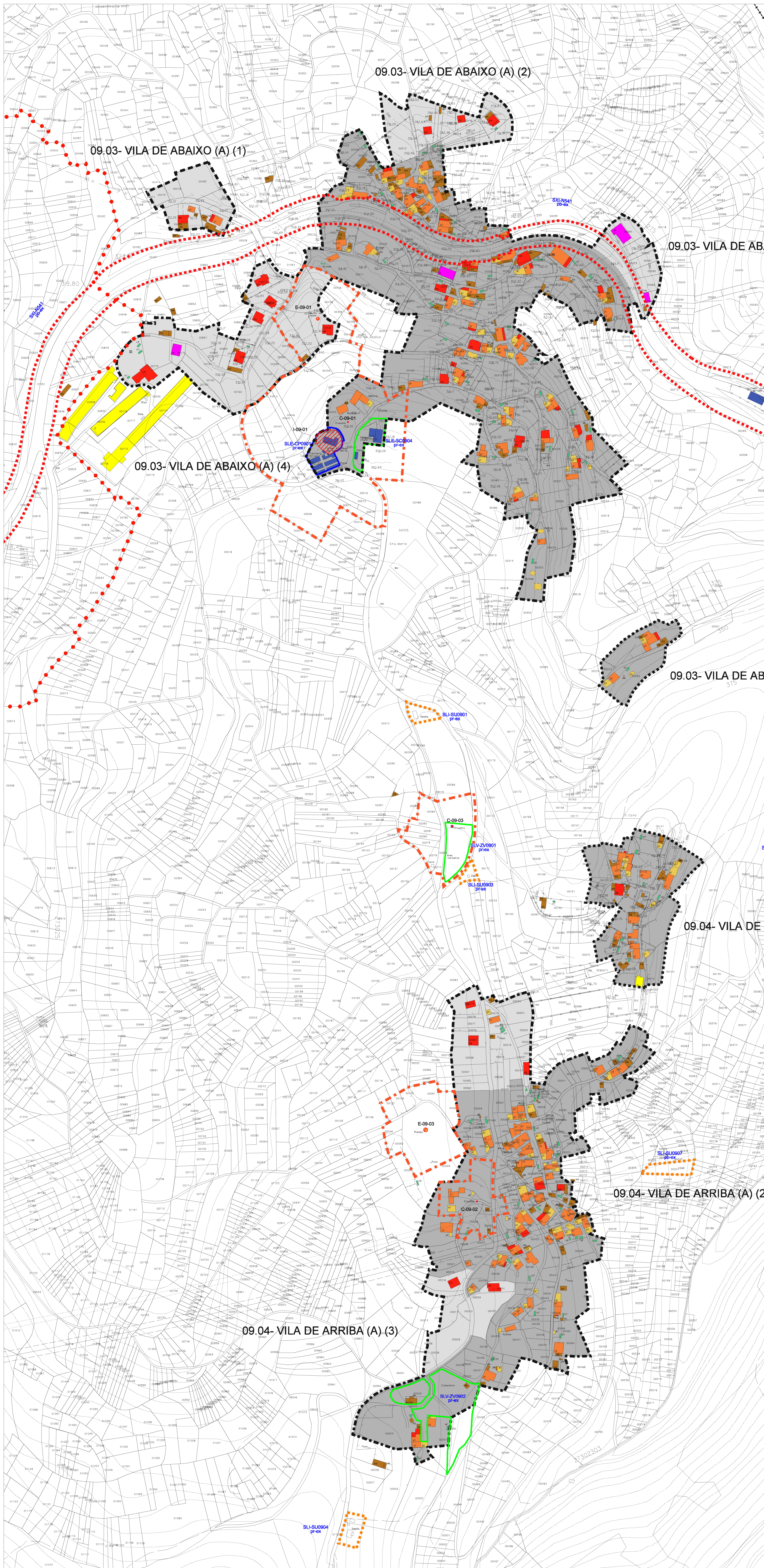
Se falamos da edificación tradicional, dicir que son casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos:

- O primeiro, e probablemente máis antigo, ten pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor sitúanse alpendres que poden compartir a cuberta coa casa, hórreos e pozos.
- O segundo tipo, e máis frecuente, ten planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. É habitual o peche de pedra con portal sobre o que se asentaban as construcións auxiliares como alpendres, hórreos e mesmo a propia vivenda.

Como arquitecturas singulares podemos citar o conxunto da igrexa parroquial, a reitoral, o cruceiro e o muiño de vento de A Vila de Abaixo, ou a Capela de San Xoán e un conxunto de hórreos fronte á capela no lugar de Dorna.

As vivendas de nova construción varían en forma e tamaño, pero pódense asimilar a unha de planta cadrada con anexos, baixo e un andar con algún elemento exterior como terrazas, balcóns, galerías ou escaleiras, cuberta a dúas ou catro augas con tella e construída con sistemas construtivos e materiais actuais. Hai casos nos que se emprega o perpiaño en fachada.

codificación

	vivienda tradicional		hórreo tradicional		núcleo rural histórico-tradicional
	vivienda moderna		hórreo moderno		núcleo rural común
	alpendre tradicional		outras construcións tradicionais		limite do núcleo rural histórico-tradicional
	alpendre moderno		nave industrial / terciario		limite do núcleo rural común
	equipamento		gimnasio		limite do núcleo rural complexo

tipificación do núcleo

elementos catalogados

	patrimonio arquitectónico
	patrimonio arqueolóxico

dotacións e infraestruturas

	limite de parcela de equipamento
	limite de parcela de espazo libre ou zona verde
	limite da infraestrutura

codificación

	área de coñecemento de elem. do cat. arquitectónico (GR 8-3)
	área de respecto de elem. do cat. arquitectónico
	clave de correspondencia co catálogo arquitectónico
	clave de correspondencia coas dotacións

NÚCLEO		O CÁDAVO		NÚMERO	09.01	PARROQUIA	SACOS (SANTA MARÍA)
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.06	
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no norte do Concello, núcleo no este da parroquia.					
	Topografía	Predominio das pendentes suaves ou moderada e as orientacións leste e sur.					
	Poboación	11					
	Tipo	Aldea polinuclear pouco compacta.					
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estrada da rede secundaria que comunica coa N-541.						
	Estado: Acceso moi estreito e co asfalto antigo, pero nun estado aceptable. Vías interiores estreitas con formigón en mal estado e zonas sen pavimento.						
ESTRUTURA DE PARCELA	En xeral parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular, no núcleo. Na periferia aparecen varios tipos: de tamaño medio e formas irregulares, estreita e alongada produto da fragmentación das anteriores e de gran tamaño de propiedade veciñal. A ocupación é moderada aínda que variable coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras, xardíns, etc. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, sen embargo, as que carecen del teñen unha organización máis aberta e dispersa.						
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de mediano tamaño formado por dúas agrupacións de vivendas lixeiramente separadas, a parte do leste ten unha organización dispersa ao redor de varios camiños e a oeste aséntase sobre un camiño coas vivendas relativamente próximas. A edificación e as construcións auxiliares, algunha delas rodeada con peche de pedra e portal, sitúanse á beira dos camiños, formando grupos de vivendas ou lixeiramente separadas entre si.					
	Núcleo recente	Obsérvanse dúas formas de crecemento: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou enriba, e outra que ocupa parcelas baleiras con vivendas e construcións auxiliares novas, neste lugar unha soa vivenda.					
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor sitúanse alpendres que poden compartir a cuberta coa casa, hórreos, pozos e paleiras. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de abandono ou ruína. A vivenda nova ten planta rectangular e un só andar, cuberta a dúas augas con tella e construída con sistemas construtivos e materiais actuais.						
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as paleiras son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda ou lixeiramente separados, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter dous ou tres claros apoiados sobre cepas, os frontais e os costais de pedra e cuberta a dúas augas con pedra e tella, colocados nos arredores da vivenda e, moitas veces, sobre o peche cun estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento para as cubertas.						
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total		Vivenda tradicional		Vivenda nova	Industria / terciario	Outras
	20		19		1	0	74
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado	
	si	veciñal	non	si	si	si	
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref.	Denominación					SUP: m²
	SLE-SC0901	Antiga escola					448,01
	SLE-RE0901	Capela do Santo Anxo da Garda					2566,46
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM	I-09-02	Capela do Santo Anxo da Garda					

NÚCLEO	O CÁDAVO	NÚMERO	09.01	PARROQUIA	SACOS (SANTA MARÍA)
--------	----------	--------	-------	-----------	---------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Dezanove casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e relativamente separadas unhas das outras, xeralmente con terreos de labranza na parte posterior, e unha vivenda moderna situada entre as tradicionais, conformando todas elas un lugar identificable e acutable de tamaño mediano que segue a tipoloxía de núcleo formado por dous asentamentos independentes comunicados por unha estrada e que permanece case inalterado polo que se delimitan dous ámbitos que as recollen e se definen como núcleo rural histórico-tradicional.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m ²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	26	9	74,29	32.579,52	6,45

Fotografía aérea de O Cádavo.

NÚCLEO		DORNA		NÚMERO	09.02	PARROQUIA	SACOS (SANTA MARÍA)
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.05, C-3.06	
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no norte do Concello, núcleo no norte da parroquia.					
	Topografía	Predominio das pendentes suaves ou moderadas e a orientación oeste.					
	Poboación	73					
	Tipo	Mononuclear disperso.					
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estrada N-541.						
	Estado: Acceso bo, ancho e co asfalto nun estado aceptable e con beiravías por tramos e pintado. Vías interiores estreitas con asfalto ou formigón nun estado moi variable de conservación, dende bo ata moi malo.						
ESTRUTURA DE PARCELA	En xeral parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular, no núcleo. Na periferia aparecen varios tipos: de tamaño medio e formas irregulares, estreita e alongada produto da fragmentación das anteriores e de gran tamaño de propiedade veciñal. A ocupación é moi variable, coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras, xardíns, etc. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, sen embargo, as que carecen del e as de nova construción teñen unha organización máis aberta e dispersa.						
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de tamaño grande asentado ao pé de varios camiños que se cruzan coa estrada N-541 e formado por varios agrupamentos de vivendas pouco compactos e vivendas illadas na periferia. A edificación e as construcións auxiliares, algunha con peche de pedra e portal, sitúanse á beira dos camiños e separadas entre si, en xeral.					
	Núcleo recente	Obsérvanse dúas formas de crecemento: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra que, xa sexa no núcleo ou na periferia, ocupa parcelas baleiras con vivendas e construcións auxiliares novas. Os crecements principais estarían situadas na parte norte do lugar ao pé da estrada N-541 e cara o sur, nas marxes do antigo trazado desta estrada.					
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor sitúanse alpendres que poden compartir a cuberta coa casa, hórreos, pozos e palleiras. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en “L”, caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de abandono ou ruína.						
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as palleiras son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter dous tramos apoiados sobre cepas, os frontais de pedra e os costais de madeira, cuberta a dúas augas de pedra e tella e acceso á cámara normalmente por un lateral, colocados nos arredores da vivenda e, moitas veces, sobre o peche cun estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento para as cubertas.						
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total		Vivenda tradicional		Vivenda nova	Industria / terciario	Outras
	57		47		10	-	118
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo		Acceso rodado
	si	veciñal	non	si	si		si
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref.	Denominación					SUP: m²
	SLV-ZV0903	Parque infantil					119,58
	SLE-RE0902	Capela de San Xoán					37,51
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM	E-09-04	Hórreos fronte á capela de San Xoán					
	I-09-03	Capela de San Xoán					

NÚCLEO	DORNA	NÚMERO	09.02	PARROQUIA	SACOS (SANTA MARÍA)
--------	-------	--------	-------	-----------	---------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Corenta e cinco casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e relativamente separadas unhas das outras, e seis vivendas novas situadas entre as tradicionais, conformando todas elas un lugar identificable e acoutable de mediano tamaño que segue a tipoloxía de núcleo asentado ao longo de varios camiños, e que conserva gran parte da estrutura e vivendas tradicionais, polo que se delimitan tres ámbitos que as recollen, e defínense como núcleo rural histórico-tradicional.

Delimítanse, por outra banda, dúas zonas de tamaño e características adecuadas para o crecemento do núcleo, unha na parte oeste do lugar e que recolle unha vivenda nova, e outra cara o sur e que inclúe tres vivendas novas e as dúas tradicionais situadas fóra da delimitación de núcleo histórico, e defínense estes ámbitos como núcleo rural común.

O lugar de Dorna ten a consideración de núcleo rural complexo.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	49	18	73,13	82.732,96	
SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRC	Parcelas edificables NRC	Consolidación (%)	Superficie bruta NRC(m²)	5,63
	6	5	54,55	18.435,46	

Fotografía aérea de Dorna.

NÚCLEO		A VILA DE ABAIXO		NÚMERO	09.03	PARROQUIA	SACOS (SANTA MARÍA)	
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.05		
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no norte do Concello, núcleo no noroeste da parroquia.						
	Topografía	Predominio das pendentes suaves, puntualmente moderadas ou fortes, e a orientación norte.						
	Poboación	88						
	Tipo	Mononuclear pouco compacto.						
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estrada N-541.							
	Estado: Acceso bo, ancho e co asfalto nun estado aceptable e con beiravías por tramos e pintado. Vías interiores estreitas con asfalto ou formigón nun estado moi variable de conservación, dende bo ata moi malo.							
ESTRUTURA DE PARCELA	En xeral, parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular, no núcleo. Na periferia aparecen dous tipos: de tamaño medio e formas irregulares e estreita e alongada produto da fragmentación das anteriores. A ocupación é media ou alta, coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras, xardíns, etc. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, sen embargo, as que carecen del e máis as de nova construción teñen unha organización máis aberta e dispersa.							
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de tamaño grande asentado nunha ladeira e ao pé de varios camiños que se van cruzando sucesivamente e que atravesan a estrada N-541 formado por un asentamento principal bastante compacto e unha periferia na que aparecen espalladas varias vivendas, principalmente cara o oeste. A edificación e as construcións auxiliares, sitúanse á beira dos camiños e, en xeral, bastante próximas entre si por zonas, formando un núcleo de límites bastante claros e relativamente denso.						
	Núcleo recente	Obsérvanse dúas formas de crecemento: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra que, xa sexa no núcleo ou na periferia, ocupa parcelas baleiras con vivendas e construcións auxiliares novas. Os crecementos máis relevantes localízanse cara o norte e cara o oeste do lugar e non están vinculados á estrada N-541 que atravesa o núcleo.						
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. Ao redor aparece o hórreo. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Gran parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de abandono ou ruína. As vivendas novas varían en forma e tamaño, pero predominan as de planta cadrada con anexos, baixo e un andar con algún elemento exterior como terrazas, balcóns, galerías ou escaleiras, cuberta a catro augas con tella e construída con sistemas construtivos e materiais actuais.							
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as palleiras son de pedra e madeira, a cuberta con tella e situados ao lado da vivenda ou lixeiramente separados, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter dous tramos apoiados sobre cepas, os frontais de pedra, os costais de madeira e a cuberta a dúas augas con tella ou lousas de pedra, colocados nos arredores da vivenda e, algunhas veces, sobre o peche cun estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento para as cubertas.							
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total	Vivenda tradicional	Vivenda nova	Industria / terciario	Outras			
	78	61	17	2	189			
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado		
	si	veciñal	non	si	si	si		
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref.	Denominación					SUP: m²	
	SLE-CP0901	Cemiterio/Igrexa Parroquial Sta. María					1689,1	
	SLV-ZV0904	Parque Infantil					1299,82	
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM	C-09-01	Cruceiro da igrexa de Santa María de Sacos						
	E-09-01	Muíño de vento						

NÚCLEO	A VILA DE ABAIXO	NÚMERO	09.03	PARROQUIA	SACOS (SANTA MARÍA)
--------	------------------	--------	-------	-----------	---------------------

CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA

Cincuenta e nove casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e relativamente preto unhas das outras, e sete vivendas novas situadas entre as tradicionais, conformando todas elas un lugar identificable e acotable de gran tamaño que segue a tipoloxía de núcleo asentado ao longo de varios camiños que se van cruzando debuxando quinteiros, e que permanece pouco modificado, polo que se delimitan un ámbito principal e un secundario, de tres vivendas, cara o sur, que as recollen, e defínense como núcleo rural histórico-tradicional. Delimítanse, por outra banda, catro zonas de tamaño e características adecuadas para o crecemento do núcleo, situadas todas elas na metade norte do lugar e que inclúen dez vivendas novas, varias granxas e naves, e as dúas casas tradicionais situadas fóra da delimitación de núcleo histórico, e defínense estes ámbitos como núcleo rural común. O lugar de A Vila de Abaixo ten a consideración de núcleo rural complexo.

SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m ²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	65	32	67,01	108.834,52	
SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRC	Parcelas edificables NRC	Consolidación (%)	Superficie bruta NRC(m ²)	5,24
	15	17	46,88	43.887,36	

Fotografía aérea de A Vila de Abaixo.

NÚCLEO		A VILA DE ARRIBA		NÚMERO	09.04	PARROQUIA	SACOS (SANTA MARÍA)
IDENTIFICACIÓN NO PLANO DE ORDENACIÓN MUNICIPAL						C-3.05	
TIPOLOXÍA NÚCLEO	Situación	Parroquia no norte do Concello, núcleo no este da parroquia.					
	Topografía	Predominio das pendentes suaves e moderadas, e a orientación este.					
	Poboación	101					
	Tipo	Polinuclear bastante compacto con vivendas diseminadas.					
VÍAS DE COMUNICACIÓN	Tipo: Estrada da rede secundaria que comunica coa estrada N-541.						
	Estado: Acceso bastante estreito e co asfalto antigo e que comeza a fallar. Vías interiores estreitas con formigón e asfalto moi deteriorados en xeral. Sen beiravías e sen pintar.						
ESTRUTURA DE PARCELA	En xeral, parcelas de tamaño pequeno ou medio e forma irregular, no núcleo. Na periferia aparecen varios tipos: de tamaño medio e formas irregulares, estreita e alongada produto da fragmentación das anteriores e de gran tamaño de propiedade veciñal. A ocupación é alta, aínda que variable, coas construcións próximas aos camiños e con espazos intermedios como eiras, xardíns, etc. Na parte posterior soen aparecer terreos de labranza, hortas, etc. As parcelas ocupadas por casas tradicionais con peche de pedra e portal, soen ter un esquema máis pechado ao redor do curral, sen embargo, as que carecen del e máis as de nova construción teñen unha organización máis aberta e dispersa.						
MORFOLOXÍA VIARIO E EDIFICACIÓN	Núcleo tradicional	Núcleo de gran tamaño asentado ao pé da estrada de acceso de forma tanxencial e principalmente sobre un camiño, e constituído por un lugar principal moi denso, un rueiro cara o norte e varios pequenos asentamentos espallados pola periferia. A edificación e as construcións auxiliares, algunhas delas rodeadas con peche de pedra e portal, sitúanse á beira dos camiños e preto unhas das outras, dando lugar a un asentamento bastante compacto e de límites claros.					
	Núcleo recente	Obsérvanse dúas formas de crecemento: unha que, apoiándose en casas tradicionais, constrúe unha parte nova ao lado ou directamente enriba, e outra que, xa sexa no núcleo ou na periferia, ocupa parcelas baleiras con vivendas e construcións auxiliares novas. Os crecementos principais sitúanse cara o noroeste e suroeste do lugar, vinculados á principal estrada de acceso ao lugar.					
TIPOLOXÍA EDIFICACIÓN E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Casas de pedra, xeralmente pedra do país, entre as que podemos distinguir dous tipos: - O primeiro, e probablemente máis antigo, de pequenas dimensións, planta rectangular, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras, normalmente dun só andar ou con faiado, de escasa altura total, desenvolvemento principal en planta baixa e cuberta a dúas augas con tella. - O segundo tipo, e máis frecuente, de planta rectangular ou en "L", caracterizado por ter un desenvolvemento máis vertical, de maior porte, xeralmente dúas plantas e faiado comunicadas mediante escaleira interior, muros de cachotaría reforzados con elementos de maior tamaño nas esquinas e nos ocos de portas e fiestras e cuberta a dúas augas con tella. A planta baixa estaría destinada, antigamente, a cortes e a cociña e a parte alta a vivenda. Son frecuentes as vivendas con patín, solaina e o peche de pedra con portal sobre o que se asentan as construcións auxiliares como alpendres, hórreos ou a propia vivenda. Gran parte das vivendas tradicionais están en uso, aínda que sufriron algún tipo de reforma ou ampliación con materiais máis modernos. As demais presentan diferentes estados de abandono ou ruína. As vivendas novas soen ter planta cadrada, baixo e un andar con algún elemento exterior como, balcóns, galerías ou escaleiras, cuberta a dúas ou catro augas con tella e construída con sistemas construtivos e materiais actuais.						
TIPOLOXÍA CONSTRUCIÓN AUXILIARES E ESTADO DE CONSERVACIÓN	Entre as construcións auxiliares tradicionais que soen acompañar ás casas, os alpendres e as palleiras son de pedra e madeira e a cuberta con tella, situados ao lado da vivenda ou lexeiramente separados, sufrindo reformas recentes a meirande parte deles e case sempre na cuberta. Os hórreos, tamén de pedra e madeira, soen ter dous ou tres tramos apoiados sobre cepas, cos frontais de pedra, os costais de madeira ou pedra, cuberta a dúas augas con tella e lousa de pedra e colocados nos arredores da vivenda e, algunhas veces, sobre o peche cun estado de conservación bo en xeral. As construcións auxiliares novas (incluíndo galpóns, almacéns, garaxes, etc.) foron feitas empregando materiais novos como ladrillo, bloque, formigón, chapa metálica e case sempre fibrocemento sobre viguetas de formigón para as cubertas.						
Nº EDIFICACIÓNS	Vivenda total		Vivenda tradicional		Vivenda nova		Industria / terciario
	73		66		7		-
SERVIZOS EXISTENTES	Electricidade	Auga	Saneamento	Alumeado público	Recollida lixo	Acceso rodado	
	si	veciñal	non conectado	si	si	si	
EQUIPAMENTOS E ESPAZOS LIBRES	Ref:	Denominación:					SUP: m²
	SLV-ZV0902	Carballeira de O Agro					4565,47
CATÁLOGO DE PATRIMONIO PXOM	C-09-02	Cruceiro					

NÚCLEO	A VILA DE ARRIBA	NÚMERO	09.04	PARROQUIA	SACOS (SANTA MARÍA)
CONSIDERACIÓN URBANÍSTICA					
Sesenta e cinco casas de pedra con alpendres e hórreos que seguen a tipoloxía tradicional da zona, algunhas con recentes modificacións ou ampliacións, situadas á beira dos camiños e relativamente próximas unhas das outras, e dúas vivendas novas situadas entre as tradicionais, conformando todas elas un lugar identificable e acoutable de gran tamaño que segue a tipoloxía de núcleo formado por un asentamento principal e varios secundarios, asentado ao longo dun camiño con varios ramais que parten deste, e que permanece case inalterado, polo que se delimitan dous ámbitos que as recollen, e se definen como núcleo rural histórico-tradicional. Delimítanse, por outra banda, dúas zonas de tamaño e características adecuadas para o crecemento do núcleo, unha na parte sur do lugar que recolle dúas vivendas novas, e outra na parte norte do asentamento principal que inclúe dúas vivendas novas e a vivenda tradicional situadas fóra da delimitación de núcleo histórico-tradicional, e defínense estes ámbitos como núcleo rural común. O lugar de A Vila de Arriba ten a consideración de núcleo rural complexo.					
SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRHT	Parcelas edificables NRHT	Consolidación (%)	Superficie bruta NRHT(m²)	Densidade de vivendas (viv/Ha)
	67	29	69,79	87.184,99	
SUPERFICIE E CONSOLIDACIÓN	Parcelas edificadas NRC	Parcelas edificables NRC	Consolidación (%)	Superficie bruta NRC(m²)	6,84
	6	10	37,50	18.103,54	
					
Fotografía aérea de A Vila de Arriba.					